

Lokal lex Sarah-rutin

Norrmalms stadsdelsförvaltning

Reviderad juni 2016

Innehåll

Vad är lex Sarah	2
Att medverka till god kvalitet	2
Missförhållanden ska rapporteras	3
Skyldigheten att rapportera	3
Vart ska lex Sarah-rapporten lämnas?	4
Utredningen	4
Polisanmälan	5
Ansvarsfördelning	5
Jäv	7
Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)	7
Entreprenörer och privat verksamhet	7
Enskilda som vill klaga på socialtjänsten och LSS	8

Lokal lex Sarah-rutin

Kommunfullmäktige utfärdade i juni 2013 riktlinjer för nämndernas verksamhet när det gäller tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah i socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

I Norrmalms lokala lex Sarah-rutin framgår det vad du ska göra när du upptäcker ett missförhållanden eller risk för missförhållanden där du arbetar.

Av lex Sarah-rutinen framgår hur skyldigheten att rapportera, utreda, avhjälpa och undanröja missförhållanden och risker för missförhållanden ska fullgöras. Av rutinen framgår även hur skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden och risker för allvarliga missförhållanden till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ska fullgöras.

Vad är lex Sarah

Lex Sarah kallas de bestämmelser som finns i 14 kap 4 § socialtjänstlagen (SoL) och 24 c § lagen om stöd service till vissa funktionshindrade (LSS). Lex Sarah handlar om att uppmärksamma och rätta till missförhållanden och risker för påtagliga missförhållanden som kan drabba klienter och brukare.

Lex Sarah-rutinen är en del i stadsdelsnämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Syftet med lex Sarah är att bidra till att den enskilde får insatser av god kvalitet och att skydda den enskilde från missförhållanden. Det är viktigt att komma till rätta med brister i verksamheten och att förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Lex Sarah omfattar hela socialtjänstens verksamhetsområde, alltså både äldreomsorg och övrig socialtjänst, inklusive LSS- verksamheter. Lex Sarah ska tillämpas både vid handläggning av ärenden och vid genomförande av insatser.

Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) för hur bestämmelserna ska tillämpas samt *Handbok för tillämpning av bestämmelserna om lex Sarah* (2013).

Att medverka till god kvalitet

Var och en som arbetar utifrån SoL och LSS ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Detta innebär bland annat att vara uppmärksam och påtala sådant som kan medföra risk för att den enskilde inte får en god omvårdnad, gott stöd, god service och lever under trygga förhållanden. Det är viktigt att arbeta förebyggande, påtala och

rätta uppkomna fel och brister och vara lyhörd för synpunkter och klagomål. Detta bidrar till att säkerställa en god kvalitet.

Missförhållanden ska rapporteras

Med *missförhållande* avses såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa.

Med en *påtaglig risk* för ett missförhållande avses att det föreligger en uppenbar och konkret risk för ett missförhållande.

Exempel på missförhållanden är:

- Brister i bemötande som klart avviker från krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet
- Brister i handläggning i såväl myndighetsutövning som verkställande av insats
- Fysiska övergrepp (t.ex. slag, nypningar, hårda tag)
- Psykiska övergrepp (t.ex. hot, bestraffningar, trakasserier, skrämsel, kränkningar)
- Ekonomiska övergrepp (t.ex. stöld av pengar eller ägodelar, utpressning eller förskingring)
- Sexuella övergrepp
- Brister i omsorgen (t.ex. brister i personlig hygien, tand- och munhygien, mathållning eller bristande tillsyn)
- Våld som den enskilde brukaren utövar mot någon annan (t.ex. en annan brukare i samma boende)
- I det fall en person, vilken är aktuell för utredning eller insatser hos stadsdelsnämnden, har tagit sitt liv

Återkommande brister i verksamheten, som till exempel beror på bristande utrustning, kompetens eller arbetsrutiner, kan sammantaget utgöra ett missförhållande även om bristerna var för sig inte kan anses vara det.

Lex Sarah är inte till för att lösa problem i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, samarbetsproblem i en arbetsgrupp eller arbetsmiljö problem. Fokus är på den enskilde brukaren.

Skyldigheten att rapportera

Var och en som är verksam inom socialtjänsten, äldreomsorgen eller inom verksamhet som bedrivs enligt LSS, LVU eller LVM, vare sig det är kommunalt eller enskilt driven verksamhet, är skyldig att rapportera ett missförhållande eller påtaglig risk för ett missförhållande i den egna verksamheten. Detta gäller för den som är:

- anställd
- uppdragstagare, exempelvis personal från bemanningsföretag
- praktikant eller motsvarande under utbildning
- deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program

Den som rapporterar enligt lex Sarah måste tala om vem han/hon är.

Den som rapporterar ett missförhållande bör göra det genom den [rapporteringsblankett](#) som finns på intranätet. Sök på *Lednings-system för socialtjänst och äldreomsorg*.

Det är också möjligt att rapportera genom ett vanligt brev eller e-post. Man kan även informera lex Sarah-ansvarig muntligt, men i dessa fall ska den muntliga rapporten följas av en skriftlig rapport.

Beskriv kortfattat:

- missförhållandet eller den påtagliga risken för ett missförhållande
- vem/vilka det är som berörs
- konsekvenserna för den enskilde brukaren
- var och när missförhållandet upptäcktes

Vart ska lex Sarah-rapporten lämnas?

I första hand lämnas en rapport till lex Sarah-ansvarig person inom verksamheten. Rapporten kan även lämnas till registrator eller ansvarig chef som ska vidarebefordra rapporten till lex Sarah-ansvarig. [Lex Sarah-ansvariga personer](#) på Norrmalms stadsdelsförvaltning finns angivna på intranätet. Sök på *Ledningssystem för socialtjänst och äldreomsorg*.

Utredningen

Av den utredning som lex Sarah-ansvarig gör ska framgå:

- vad det rapporterade missförhållandet eller risken för ett missförhållande har bestått i och vilka konsekvenser det har fått eller kunde ha fått för den enskilde
- när den muntliga eller skriftliga rapporten har tagits emot
- när och hur missförhållandet eller risken för ett missförhållande har uppmärksamats
- när missförhållandet eller risken för ett missförhållande har inträffat
- de orsaker till missförhållandet eller risken för missförhållandet som har identifierats
- om något liknande har inträffat i verksamheten tidigare och i så fall varför det har inträffat igen
- bedömningen av om något liknande skulle kunna inträffa igen

Polisanmälan

En händelse som bedöms vara brottslig, som stöld, misshandel och övergrepp kan både rapporteras enligt lex Sarah och polisanmälas.

Ansvarsfördelning

Alla anställda, inklusive uppdragstagare, praktikanter och deltagare i arbetsmarknadsåtgärder

- Den som får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande inom den egna verksamheten är skyldig att rapportera detta. Den person som rapporterar ansvarar inte själv för att bedöma hur allvarligt missförhållandet är.
- Den som får kännedom om en rapport enligt lex Sarah, eller en uppgift som skulle kunna föranleda en lex Sarah-rapport ska omedelbart vidarebefordra detta till lex Sarah-ansvarig person inom förvaltningen.

Lex Sarah-ansvarig

- Vidtar omedelbart de nödvändiga åtgärderna som situationen kräver
- Informerar och kommunicerar med ansvarig chef för den aktuella verksamheten
- Rapporterar till ansvarig avdelningschef
- Informerar ansvarig beställande handläggare
- Ser till att inkommen rapport diarieförs och inleder utredning utan dröjsmål
- Genomför utredningen som dokumenteras och diarieförs och undertecknas av lex Sarah-ansvarig
- Inhämtar vid behov information från berörda personer
- Bedömer om det är ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande
- Bereder ett tjänstelåtande till sociala delegationen, som undertecknas av stadsdelsdirektör och avdelningschef
- Är närvarande vid sociala delegationens sammanträde när ärendet behandlas
- Underrättar ansvarig nämnd i de fall rapporten gäller en brukare som har beslut om insats från annan stadsdelsnämnd
- Lämnar en eventuell anmälan till Inspektionen för vård och omsorg

Enhetschef

- Informerar nyanställda medarbetare, praktikanter och deltagare i arbetsmarknadsåtgärder om Norrmalms lokala lex Sarah-rutin samt ger alla medarbetare information minst en gång om året
- Vidtar de nödvändiga åtgärder som situationen kräver för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet eller risken för ett missförhållande
- Kommunicerar med lex Sarah-ansvarig

- Dokumenterar de åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att ett liknande missförhållande eller risken för ett missförhållande uppkommer igen
- Ger den information som behövs till den eller de enskilda som har utsatts för ett missförhållande samt ger det stöd den eller dessa behöver
- Informerar samt ger stöd till berörd personal
- Ser till att nödvändiga uppgifter dokumenteras i den enskildes journal (Lex Sarah- rapport och utredning ska inte tillföras den enskildes journal/akt, utan ska förvars i förvaltningens diarium.)
- I det fall en anmälan gjorts till Inspektionen för vård och omsorg, IVO ska detta också noteras i journalen - anmälan är dock inte en journalhandling

Avdelningschef

- Kontrollerar att nödvändiga åtgärder vidtas för att undanröja missförhållandet eller en påtaglig risk för ett missförhållande
- Ansvarar (ihop med stadsdelsdirektör) för tjänsteutlåtande till sociala delegationen med förslag till beslut
- Fattar beslut om att avsluta utredningen
- Fattar beslut om avskrivning när det är uppenbart att mottagen rapport inte rör ett missförhållande enligt lex Sarah

Stadsdelsdirektör

- Ansvarar (ihop med avdelningschef) för tjänsteutlåtandet till sociala delegationen med förslag till beslut

Stadsdelsnämndens sociala delegation

- Informeras om alla rapporter samt tillställs alla utredningar
- Beslutar om missförhållandet är att anses som allvarligt eller att en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande föreligger och därmed ska anmälas till IVO

Stadsdelsnämnden

- Stadsdelsnämnden har det yttersta lex-Sarah-ansvaret. Ansvaret omfattar endast myndighetsutövning och verksamhet i egen regi
- Utser lex Sarah-ansvariga personer på förvaltningen. Minst två personer ska ha lex Sarah-ansvar

Registrator

- Registrerar och diarieför lex Sarah-rapporten
- Säkerställer att inkommen rapport når:
 - lex Sarah-ansvarig
 - ansvarig avdelningschef
 - ansvarig enhetschef

Nämndsekreterare

- Informerar i ett anmälningsärende stadsdelsnämnden om att en anmälan gjorts till IVO

- Informerar i ett anmälningsärende stadsdelsnämnden om vilket beslut IVO fattat
- Ansvarar för att sociala delegationen och berörd beställarenhet får ta del av rapporter som inkommer från verksamheter som bedrivs som enskild verksamhet eller av annan nämnd

Jäv

Personer som, enligt ovan tilldelas ansvar i samband med en lex Sarah-utredning, och som kan bedömas stå i en jävssituation ska ersättas av annan person.

I de fall utredningen involverar ansvarig *enhetschef* eller denne i annat fall kan bedömas stå i en jävssituation övergår ansvaret för ovanstående uppgifter på dennes närmast överordnade chef.

I de fall utredningen involverar ansvarig *avdelningschef* eller denne i annat fall kan bedömas stå i en jävssituation övergår ansvaret för ovanstående uppgifter till stadsdelsdirektören.

I de fall en *lex Sarah-ansvarig* person kan bedömas stå i en jävssituation så övergår dennes ansvar till annan lex Sarah-ansvarig.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Om sociala delegationen fattar beslut om att missförhållandet är *allvarligt* eller att en *påtaglig* risk för ett allvarligt missförhållande föreligger ska detta anmälas till IVO.

Med ett *allvarligt* missförhållande, eller en *påtaglig* risk för ett allvarligt missförhållande, avses såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett allvarligt hot mot eller medfört allvarliga konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Entreprenörer och privat verksamhet

I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, t.ex. företag som driver verksamheter på entreprenad åt stadsdelsnämnden, ansvarar den enskilda verksamheten för att en lex Sarah-utredning genomförs. Den enskilda verksamheten kan inte överlåta till kommunen att göra utredningen. Stadsdelsförvaltningens lex Sarah-ansvariga kan dock bistå med kunskapsstöd.

Den enskilda verksamheten ska informera stadsdelsnämnden i de fall en lex Sarah-rapport inkommit och i förekommande fall även

om den utredning som gjorts och eventuell anmälan till IVO. Den beställarenhet på förvaltningen som beviljat biståndet följer upp utredningen i syfte att vidta åtgärder om detta behövs till skydd för den enskilde brukaren.

Enskilda som vill klaga på socialtjänsten och LSS

Enskilda, anhöriga och allmänheten kan inte göra en lex Sarah-anmälan till tillsynsmyndigheten IVO. Vem som helst kan dock anmäla allvarliga brister eller om man tycker att man inte får gehör för sina synpunkter till IVO:s regionala tillsynsavdelningar.

www.ivo.se/om-ivo/kontakta-oss

Stockholms stad tillhör avdelning öst.

Barn och unga som av socialtjänsten är placerade för vård utanför det egna hemmet och/eller deras föräldrar kan vid frågor, synpunkter och missförhållanden kontakta IVO
Telefon: 020-120 06 06.

Till rutinen hör

- Stockholms stads riktlinjer för lex Sarah, juni 2013
- Blankett för lex Sarah-rapport [rapporteringsblankett](#)
- Stadens mall för lex Sarah-utredning